

СЕКЦІЯ 2. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО; МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

ДЕЯКІ ВИДИ ЗАКОНОДАВЧИХ ОБМЕЖЕНЬ ФІНАНСУВАННЯ ВИБОРІВ ТА ВИБОРЧИХ ПРОЦЕДУР

Вигівська А. С.

аспірантка кафедри конституційного права

Інституту права

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

Вибори як одна з двох домінуючих форм безпосередньої демократії у сучасному світі, є доволі дорогим задоволенням. Виборчий Кодекс України визначає вибори, як основну формою народного волевиявлення, способом безпосереднього здійснення влади Українським народом [1]. Держава забезпечуючи прояв безпосередньої демократії змушена передбачати відповідне фінансування.

Враховуючи, значну вартість виборчого процесу необхідним є створення певних обмежень, що не дозволять перетворити вибори на спосіб розподілення та марнотратства. Основним запобіжником, що може вберегти державу від вищезазначених негативних наслідків, наразі є законодавчі обмеження щодо фінансування виборів. Така практика існує у переважній більшості демократичних країн світу.

В першу чергу, слід наголосити на необхідності обмеження державного фінансування. Це цілком природний підхід держави до фінансування виборів. Джерела фінансування, у свою чергу, умовно поділяються на законні і незаконні (злочинні). Останні становлять загрозу як інтересам держави, так і інтересам суспільства. Зокрема, надання можливості фінансування виборчої кампанії іншим державам або громадянам інших держав, становить неабияку загрозу національній безпеці державі, у якій проводяться вибори, а сама подія кваліфікується як кримінальний злочин. У будь-якому випадку, держава намагається контролювати грошові потоки, спрямовані на фінансування виборів шляхом встановлення відповідних законодавчих обмежень на допустимі (дозволені) джерела фінансування виборчої кампанії.

Якщо говорити про державне пряме фінансування виборів, то варто зауважити наступне. Обмеження на фінансову участь держави у виборах

у ролі їх основного організатора або як наразі кажуть їх модератора, безпосередньо залежить від можливостей державного бюджету.

Фінансування виборів завжди передбачається головним кошторисом країни – державним бюджетом (далі – ДБ). Так, відповідно до Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік» у державній скарбниці закладено, наприклад, на проведення місцевих виборів України було закладено 2 млрд 155 млн гривень [3].

Проте, більш жорсткі обмеження держава встановлює щодо непрямих механізмів фінансування виборчих кампаній. Мова йде про державну фінансову підтримку політичних партій (наповнення їх виборчих фондів) та формування виборчих фондів кандидатів-мажоритарників на парламентських виборах та кандидатів у Президенти України.

Зазначимо, що попередньою редакцією ЗУ «Про політичні партії в Україні» не встановлювалося будь-яких обмежень щодо розміру внесків, які можуть бути отримані політичними партіями [4]. У теорії це дає можливість безмежного, а відтак й безконтрольного фінансування діяльності політичних партій, зокрема їх участі у виборах, необмеженим колом фізичних і юридичних осіб у невизначених обсягах. Це, своєю чергою, ставить одних з ключових суб'єктів виборчого процесу у залежність від приватного фінансування.

Інформація про надходження на рахунок політичної партії коштів, заборонених цим Законом, доводиться відповідною банківською установою до відома центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державної реєстрації (легалізації) об'єднань громадян, інших громадських формувань.

Кошти, що надійшли політичним партіям з порушенням вимог, передбачених цим Законом, перераховуються політичними партіями до Державного бюджету України або стягуються в доход держави у судовому порядку [4].

Прогресивним кроком стало внесення Верховною Радою України у 2015 році суттєвих змін до ЗУ «Про політичні партії в Україні» [4]. Ці зміни не тільки передбачили певне розширення кола заборонених джерел фінансування політичних партій, а й встановили обмеження на розміри такого фінансування. Відповідно до ст. 15 зазначеного Закону не допускається здійснення внесків на підтримку політичних партій:

- 1) органами державної влади та органами місцевого самоврядування;

- 2) державними та комунальними підприємствами, установами та організаціями, а також юридичними особами, в яких не менше десяти відсотків статутного капіталу або прав голосу прямо або опосередковано належать державі, органам місцевого самоврядування чи нерезидентам або кінцевими бенефіціарним власниками (конт-

ролерами) яких є особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування відповідно до Закону України «Про запобігання корупції»;

3) іноземними державами, іноземними юридичними особами, іноземцями та особами без громадянства, а також юридичними особами, кінцевими бенефіціарними власниками (контролерами) яких є іноземці чи особи без громадянства;

4) незареєстрованими громадськими об'єднаннями, благодійними та релігійними об'єднаннями (організаціями);

5) громадянами України, які не досягли 18-річного віку, громадянами України, яких судом визнано недієздатними, а також анонімними особами або під псевдонімом;

6) іншими політичними партіями;

7) фізичними та юридичними особами, з якими укладено договір про закупівлю робіт, товарів чи послуг для забезпечення потреб держави або територіальної громади згідно із Законом України «Про здійснення державних закупівель», – протягом строку дії такого договору та протягом одного року після припинення його, крім випадків, якщо загальна сума коштів, отримана за таким договором протягом строку дії договору та протягом двох років після припинення його дії, не перевищує 10 відсотків загальної суми доходу фізичної або юридичної особи за відповідний період;

8) фізичними та юридичними особами, які мають непогашений податковий борг.

Загальний розмір (сума) внеску (внесків) на підтримку політичної партії від громадянина України протягом одного року не може перевищувати чотирьохсот розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня року, в якому здійснювалися внески.

Загальний розмір (сума) внеску (внесків) на підтримку політичної партії від юридичної особи протягом року не може перевищувати восьмисот розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня року, в якому здійснювалися внески.

Якщо фізична або юридична особа здійснює або може здійснювати вирішальний вплив на діяльність однієї або кількох юридичних осіб (зокрема, є кінцевим бенефіціарним власником (контролером) юридичної особи), внески такої фізичної або юридичної особи і підконтрольних їй юридичних осіб вважаються внеском однієї особи і обмежуються загальним розміром (сумою) внеску (внесків), встановленим цією статтею. Національне агентство з питань запобігання корупції встановлює визначення термінів «вирішальний вплив», «кінцевий бенефіціарний власник (контролер)», що вживаються в цьому Законі та законодавстві України про вибори.

Таким чином, чинне законодавство України досить детально регламентує питання наповнення виборчих фондів, а у деяких випадках і витрачання коштів з них. Встановлені обмеження сприяють підтриманню фінансової дисципліни під час виборів та є запорукою мінімізації загрози неправомірного втручання у виборчий процес його суб'єктів та впливу на результати волевиявлення громадян.

Література:

1. Виборчий кодекс України від 19.12.2019 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#>.
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання і протидії політичній корупції : Закон України 08.10.2015 р. № 731-VIII. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/731-19>
3. Про Державний бюджет України на 2020 рік : Закон України від 14.11.2019 р. № 294-IX [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/294-20#Text>
4. Про політичні партії в Україні: Закон України 05.04.2001 р. № 2365-III. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2365-14>

ДО ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА КОМУНАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

Гарашук І. В.

*кандидат юридичних наук,
завідуюча науковим сектором*

*Науково-дослідного інституту державного будівництва
та місцевого самоврядування*

*Національної академії правових наук України
м. Харків, Україна*

Ефективність місцевого самоврядування обумовлюється наявністю у територіальній громаді комунальної власності як ресурсної основи здійснення його функцій, можливості самостійного вирішення питань місцевого значення. Адже територіальна громада без майна – це штучне утворення, не здатне забезпечити його жителів відповідними послугами.

Результати ґрунтовних наукових розробок засвідчили досить складний характер питань участі територіальній громаді у правовідносинах комунальної власності. При цьому великим, але недостатньо